

Шифр «Буковинське віче»

НАУКОВА РОБОТА

**на тему: «Трансформація заощаджень в інвестиції на
грошовому ринку»**

АНОТАЦІЯ

Наукова робота «Трансформація заощаджень в інвестиції на грошовому ринку» під шифром «Буковинське віче».

Актуальність теми дослідження. В економічному житті суспільства явища заощаджень та інвестицій відіграють дуже важливу роль у збалансуванні грошового обороту, а також попиту і пропозиції на грошовому ринку. Інвестиції – це вкладення у капітал, тобто видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ. Заощадження – це кошти, які тимчасово вивільнюються з процесів виробництва і споживання. Рух заощаджень та інвестицій відбиває різні аспекти однієї з особливостей руху капіталу між секторами. Ця особливість полягає в тому, що відбувається рух фінансових фондів від виробників споживчих товарів до виробників інвестиційних товарів.

Світовий досвід свідчить, що країни з ринковою економікою не в змозі розвивати господарство без залучення й ефективного використання інвестицій, джерелом яких є заощадження. Акумуляуючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, заощадження та інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів і послуг.

Метою роботи є з'ясування процесу заощаджень та трансформація і прояви їх в інвестиції у механізмі грошового ринку України.

Відповідно до даної мети в роботі сформульовано такі завдання:

- з'ясувати сутність та особливості грошового ринку;
- визначити роль інвестицій та заощаджень у функціонуванні грошового ринку;
- вивчити структуру, обсяги і особливості заощаджень та інвестицій домогосподарств в Україні;
- визначити основні проблемні моменти та перспективи розвитку заощаджень та інвестицій.

Методи дослідження, які використовувалися для визначення сутності заощаджень та інвестицій у механізмі грошового ринку: категоріальний, системно-структурний, порівняльний, загально-логічний методи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. В першому розділі розглянуто сутність функціонування грошового ринку та роль заощаджень у його механізмі. В другому розділі наукової роботи проведений аналіз заощаджень та інвестицій в Україні. В третьому розділі визначено основні напрями розвитку заощаджень та інвестицій в механізмі грошового ринку. Загальний обсяг роботи становить 35 сторінок комп'ютерного тексту (обсяг основної частини, без урахування додатків та списку використаних джерел – 30), в тому числі 4 рисунки, 4 таблиці, список використаних джерел з 28 найменувань та 4-х додатків.

Ключові слова: заощадження, інвестиції, трансформація заощаджень в інвестиції, грошовий ринок.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ГРОШОВОГО РИНКУ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	5
1.1 Сутність та особливості механізму функціонування грошового ринку.....	5
1.2. Роль заощаджень як одного із джерел інвестицій у механізмі грошового ринку.....	8
РОЗДІЛ 2.СУЧАСНИЙ СТАН ЗАОЩАДЖЕНЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ.....	13
2.1. Структура заощаджень в Україні.....	13
2.2. Динаміка та темпи інвестицій в Україні.....	16
РОЗДІЛ 3.ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАОЩАДЖЕНЬ В ІНВЕСТИЦІЇ.....	20
3.1. Проблеми заощаджень та інвестицій на грошовому ринку.....	20
3.2. Перспективи розвитку заощаджень та інвестицій в механізмі грошового ринку.....	23
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Світовий досвід свідчить, що країни з ринковою економікою не в змозі розвивати господарство без залучення й ефективного використання інвестицій, джерелом яких є заощадження. Акумуляуючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, заощадження та інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів і послуг. Крім того, інвестиції, як правило, сприяють макроекономічній стабілізації та дозволяють вирішувати соціальні проблеми в країні.

Актуальність теми. В економічному житті суспільства явища заощаджень та інвестицій відіграють дуже важливу роль у збалансуванні грошового обороту, а також попиту і пропозиції на грошовому ринку. Рух заощаджень та інвестицій відбиває різні аспекти однієї з особливостей руху капіталу між секторами. Ця особливість полягає в тому, що відбувається рух фінансових фондів від виробників споживчих товарів до виробників інвестиційних товарів. Заощадження відіграють важливу роль в інвестиційній політиці держави. Тому заощадження та інвестиції є складними та змістовними поняття, що інтегрують в собі різні економічні процеси, які впливають на виробництво, розподіл, обмін та споживання національного продукту, тобто вони є фундаментальною основою суспільного відтворення.

Дану проблематику широко досліджували ряд іноземних та вітчизняних науковців, серед яких можна виділити таких як Дж. Кейнс [11], Т. Кізима [13], В. Нагайчук [17], Т. Одінцева [19], М.Савлук [25] та інші.

Метою роботи є з'ясування процесу заощаджень та трансформація і прояви їх в інвестиції у механізмі грошового ринку України.

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено ряд наступних завдань:

- з'ясування сутності та особливостей грошового ринку й ролі інвестицій та заощаджень у його функціонуванні;

- вивчення структури, обсягів і особливостей заощаджень та інвестицій домогосподарств в Україні;

- визначення основних проблемних моментів заощаджень та інвестицій та перспектив їх поліпшення у подальшому розвитку.

Об'єктом виступають заощадження та інвестиції в умовах ринкової економіки.

Предметом є теоретичні основи заощаджень та інвестицій на грошовому ринку.

Методологічною основою для написання даної роботи стала сукупність прийомів і методів наукового пізнання. Головним із них є загальнонауковий, діалектичний метод, який сформував підґрунтя комплексного використання інших методів.

У процесі дослідження використовувалися:

- категоріальний та системно-структурний методи для з'ясування поняття і змісту заощаджень та інвестицій в механізмі грошового ринку;

- порівняльний метод, за допомогою якого виявлено і проаналізовано проблемні аспекти співвідношення елементів заощаджень та інвестицій, їх структури та видів;

- загально-логічні методи – аналізу, синтезу, дедукції, індукції, моделювання – дозволили уточнити соціально-економічну природу заощаджень та їх трансформацію в інвестиції.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 35 сторінок комп'ютерного тексту (обсяг основної частини, без урахування додатків та списку використаних джерел – 30), в тому числі 4 рисунки, 4 таблиці, список використаних джерел з 28 найменувань та 4-х додатків.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ГРОШОВОГО РИНКУ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

1.1 Сутність та особливості механізму функціонування грошового ринку

Однією з основних категорій наукових досліджень у сфері фінансів та грошового обігу є поняття «грошового ринку». Зокрема, в механізмі рівноваги грошового ринку воно є ключовим. Проте в економічній літературі чіткого та однозначного тлумачення терміну «грошовий ринок» майже не існує. Деякі економісти ототожнюють його з поняттям «фінансового ринку», інші – з поняттям «грошово-кредитного ринку».

Підходів до з'ясування сутності та особливостей грошового ринку існує безліч, втім ми би виділили 3 основні напрямки, в межах яких можна дослідити сутність грошового ринку (табл.1.1):

- комплексний підхід, при якому не розглядаються часові межі функціонування грошового ринку, немає обмежень щодо строковості та операцій, які можуть здійснюватись. В рамках даного підходу грошовий ринок є узагальненим та широким поняттям, який об'єднує ринки коротко- та довгострокових банківських депозитів, ринок цінних паперів та валютний ринок. Прихильником цього підходу є один із найбільш відомих та авторитетних науковців у сфері фінансів в Україні – М. І. Савлук [25, с.324];

- об'єктний підхід у трактуванні поняття «грошовий ринок» є найвужчим та передбачає купівлю-продаж короткострокових фінансових інструментів (до 1 року). Даний підхід найбільш поширений серед країн з високо розвиненою ринковою економікою;

- процесний підхід, в межах якого функціонування грошового ринку ґрунтується на депозитних та кредитних операціях, які здійснюються з метою перерозподілу тимчасово вільних грошових коштів у кредити.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення сутності поняття «грошовий ринок»

№	Сутність	Характерні риси	Представники
1	Будь-який ринок позикових коштів, на якому купується та продається специфічний товар - гроші	Комплексний підхід: відображає найбільш широке розуміння грошового ринку	М. І. Савлук, Д. У. Пирса, А. Г. Пивоваров, К. Р. Маконнелл, С. Л. Брю
2	Ринки, на яких купуються та продаються короткострокові (до 1 року) фінансові (боргові) інструменти	Об'єктний підхід: увага зосереджується на інструментах грошового ринку	Дж. Доунс, Дж. Еліот Гудман, П. Е. Самуельсон, В. Д. Нордхауз, В. Н. Шимов, В. С. Каменков
3	Ринок, на якому здійснюються депозитно – кредитні операції, які мають переважно середньо- та довгостроковий характер	Процесний підхід: відображає залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів	М. Г. Лапуста, П. С. Нікольський, А. Н. Азриліян, А. Б. Борисов, Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Peter Rose

Джерело: складено автором самостійно на основі [1].

Для кращого розуміння сутності грошового ринку необхідно з'ясувати його основні структурні елементи:

- об'єкти: тимчасово чи постійно вільні кошти, які пропонуються на ринку з метою здійснення операції купівлі-продажу та одержання їх власниками додаткового доходу;

- суб'єктами грошового ринку можуть виступати домашні господарства, фірми, урядові структури, комерційні банки, нефінансові корпорації, інші фінансові посередники;

- інструменти грошового ринку. Їх перелік, механізм та порядок застосування значною мірою залежать від національних особливостей та способу регулювання фінансових відносин. У загальному інструментами можна назвати носіїв зобов'язань покупців специфічного товару «гроші» перед продавцями одночасно з носіями права вимоги продавців до покупців.

Інструменти можуть набувати таких форм як акції, облігації, депозитні сертифікати, казначейські і комерційні векселі, поліси тощо [25, с. 328].

Важливим елементом у вивченні механізму грошового ринку є його структуризація та виявлення функціонального взаємозв'язку між основними суб'єктами (додаток А).

На наш погляд, найбільш вагомою є структуризація грошового ринку за економічним призначенням коштів, за якою виділяють ринок грошей та ринок капіталів. Вони значною мірою пов'язані між собою, оскільки об'єктом купівлі-продажу на цих ринках виступає здебільшого такий специфічний товар як гроші та цінні папери, а суб'єктами як ринку грошей, так і ринку капіталів можуть виступати комерційні банки, фінансові посередники тощо.

Не менш важливою є інституційна структуризація грошового ринку, за якою виділяють сектор прямого фінансування та сектор непрямого (опосередкованого) фінансування [1, с.220].

У секторі прямого фінансування грошові ресурси рухаються безпосередньо від власників заощаджень до позичальників. Можливість реалізації прямого зв'язку не дає змоги брокерам та дилерам підвищувати ціну грошей. Здійснюється пряме фінансування двома способами:

- капітальне фінансування (передача ресурсів для здійснення інвестицій з метою отримання права власності на фірму);
- фінансування шляхом отримання позик (передача ресурсів для здійснення інвестицій з метою повернення цих коштів у майбутньому з відсотком).

Сектор опосередкованого фінансування характеризується рухом коштів від власників тимчасово вільних грошових ресурсів до позичальників з допомогою фінансових посередників.

Отже, в ринковій економіці грошовий ринок являє собою сукупність операцій з короткотерміновим і довгостроковим позиковим капіталом. Основним джерелом утворення цього капіталу стають заощадження господарюючих суб'єктів і фізичних осіб. Як правило, вони акумулюються

фінансовими посередниками і передаються в позику функціонуючим товаровиробникам як інвестиції на ринковій основі.

1.2. Роль заощаджень як одного із джерел інвестицій у механізмі грошового ринку

Важливу роль у збалансуванні грошового обороту, а також попиту і пропозиції на грошовому ринку відіграють заощадження та інвестиції. Це обумовлює необхідність більш докладно розглянути їх сутність та взаємозв'язок, який можна подати у вигляді моделі сукупного грошового обороту (рис.1.1).

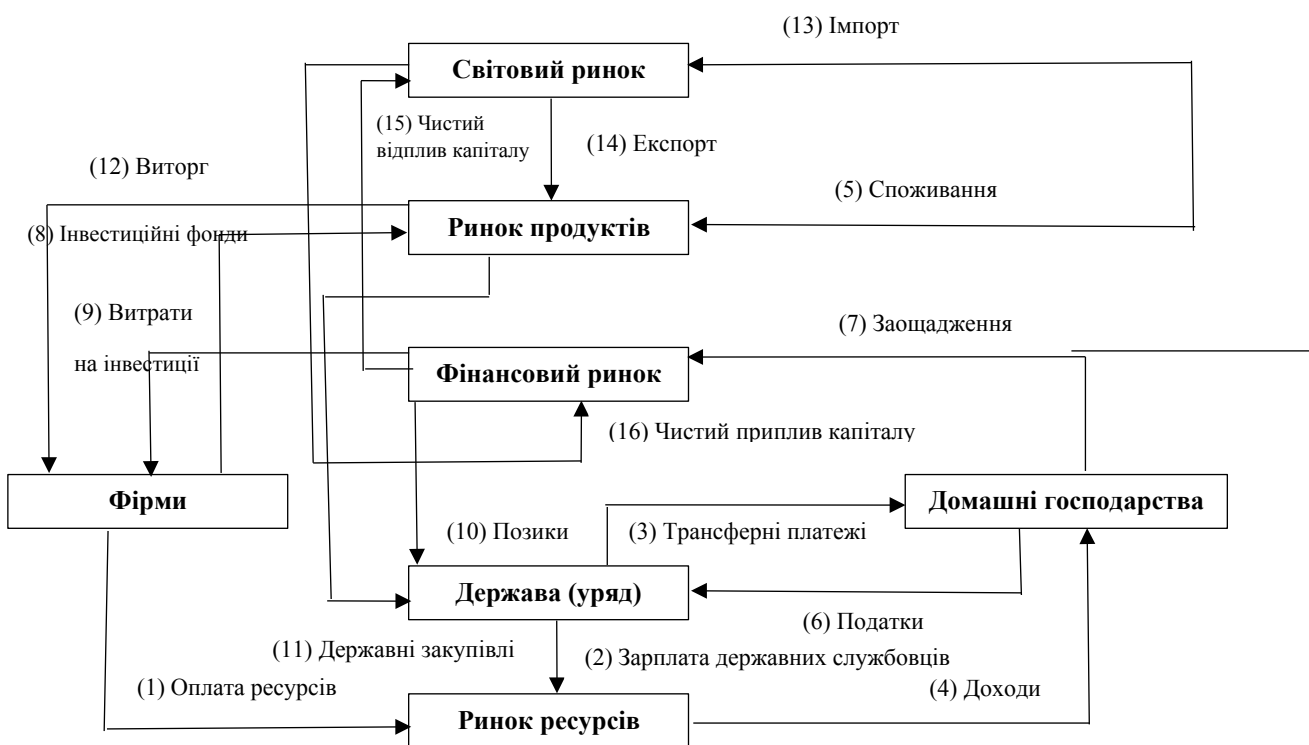

Рис. 1.1. Модель сукупного грошового обороту

Джерело: на основі [2]

Як видно з моделі грошового обороту, наведеної на рис. 1.1, єдиним джерелом надходження коштів на грошовий ринок є заощадження домашніх господарств. Саме за рахунок цього джерела сектор "фірми" може збільшити свої чисті інвестиції, а сектор "уряд" – профінансувати бюджетний дефіцит. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що між заощадженнями та інвестиціями існує тісний взаємозв'язок.

Успішне функціонування фінансового ринку в цілому та інвестиційного процесу, зокрема, неможливо уявити без заощаджень. Саме на фінансовому ринку заощадження трансформуються спочатку у фінансові, а згодом і у реальні інвестиції, які мають принести доходи для майбутніх заощаджень (рис.

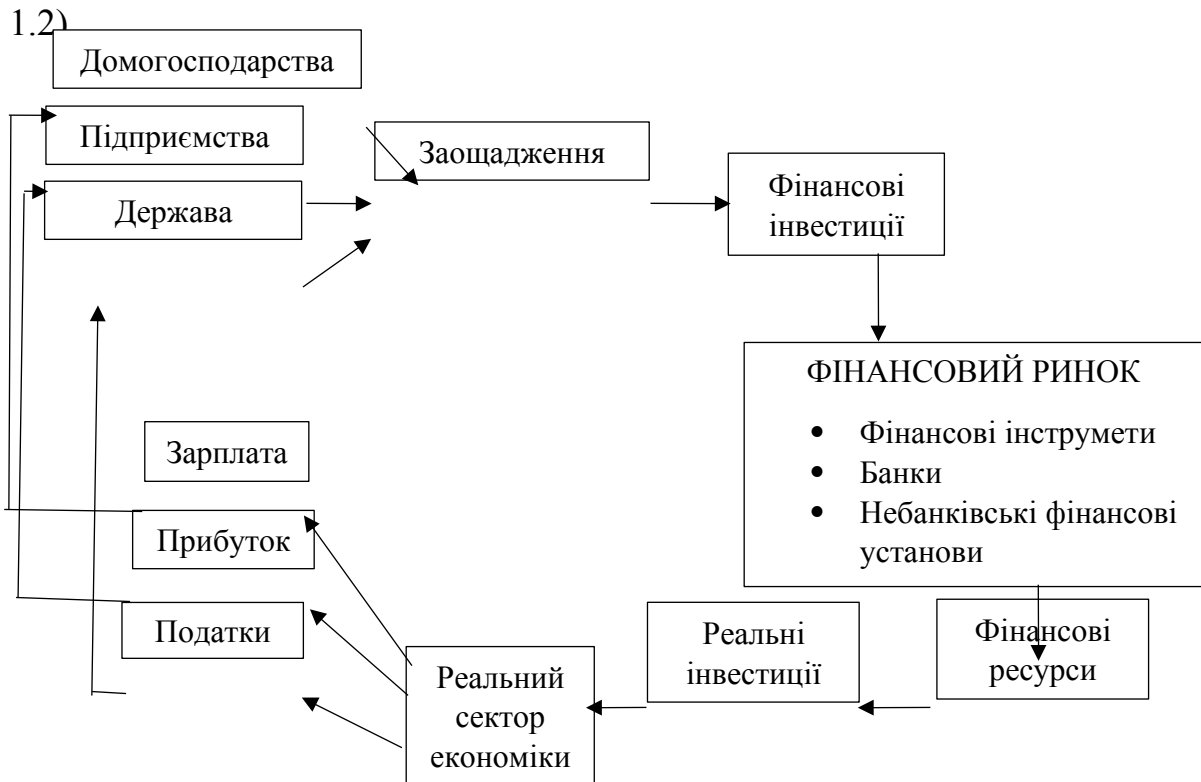

Рис.1.2. Процес трансформації заощаджень в інвестиції

Джерело: складено автором на основі [15]

Таким чином, можемо припустити, що заощадження та інвестиції є взаємозалежними. Такої ж думки й інші науковці, які вважають, що заощадження є потенційними інвестиціями, а інвестиції виступають як реалізовані заощадження. Так, заощадження населення, юридичних осіб і частина прибутків держави через фінансові інструменти перетворюються на виробниче устаткування, будівлі, споруди, технології, матеріали та енергію, внаслідок чого відбувається розширення виробництва у масштабах суспільства [14, с.179].

Механізм трансформації заощаджень прямо пропорційний з процесами формування і використання доходів домогосподарств. Доходи, що надходять від різних джерел, фактично формують потенційний інвестиційний ресурс. В

процесі використання доходів певна їх частина надходить фінансовим структурам. Відповідно, відштовхуючись від кількісних та якісних параметрів сформованих у фізичних осіб доходів та заощаджень, необхідно виявити їх структуру, напрями використання у інвестиції та в інші активи взагалі.

На формування заощаджень впливають як економічні, так неекономічні фактори. До економічних факторів належить рівень доходів домогосподарства, наявність у них товарів тривалого користування та мотиви заощаджень. До психологічних та соціальних факторів – схильність членів домогосподарства до заощадження та до ризику, рівень довіри до держави та фінансових інститутів, досвід фінансової поведінки у минулому та його суб'єктивна оцінка, оцінка поточної ситуації в країні та її перспектив, знання основних фінансових інструментів та поінформованість про можливості вкладення коштів, інформаційні джерела, що використовуються при прийнятті рішень [4, с.65].

Дж. М. Кейнс зазначав, що домогосподарства приймають рішення щодо заощаджень виходячи з максимізації корисності, відповідно, споживання зі збільшенням доходів певний час залишається на стабільному рівні, що призводить до збільшення заощаджень [11, с. 276]. Крім того, Дж. М. Кейнс обґрунтовує правило, яке стало відомим під назвою «інвестиційний мультиплікатор Кейнса», це: «будь-який новий приріст інвестицій автоматично забезпечує приріст сукупних доходів, що в них частка заощаджень зростає переважаючими темпами стосовно частки, котра споживається, а отже забезпечується основа майбутніх інвестицій» [11, с. 277].

Звідси можна зробити декілька загальних висновків щодо взаємозв'язку заощаджень та інвестицій у механізмі грошового ринку:

1. Заощадження сімейних господарств є єдиним джерелом чистих інвестицій у закритій економічній системі.

Якщо формування заощаджень уповільнюється чи зовсім зупиняється, починаються скорочення інвестицій та "проїдання" раніше нагромадженого капіталу. Така ситуація зазвичай виникає в умовах тривалої інфляції, коли

населення перестає робити нові заощадження і навіть витрачає попередні під загрозою втрати їх через інфляцію.

2. Зростання обсягу заощаджень створює верхню межу нарощування інвестицій у секторі "фірми".

Проте зростання обсягу інвестицій, як правило, не досягає цієї верхньої межі. Частина коштів, що надійшли на грошовий ринок за потоком заощаджень, мобілізує уряд для державних закупівель та інших витрат. У конкурентній боротьбі за ресурси на грошовому ринку уряд звичайно має переваги над фірмами у зв'язку з вищим рівнем гарантій за його зобов'язаннями (цінними паперами) порівняно із зобов'язаннями фірм та фінансових посередників, через яких заощадження трансформуються в інвестиції. Тільки скорочення бюджетного дефіциту дає можливість максимально наблизити фактичний обсяг інвестицій до його верхньої межі та навіть перевищити її за рахунок інших джерел [19, с.90].

Певна частина коштів, що надходять на грошовий ринок по каналу "заощадження", використовується для поповнення запасу грошей (збільшення обов'язкових резервів банків, поточної каси економічних суб'єктів) і не спрямовується в інвестиції. Ця частина функціонує як гроші і трансформується через сектор "ринок грошей". Решта заощаджень використовується як капітал і трансформується в інвестиції через сектор "ринок капіталів". Проте для власника заощаджень цей факт не має значення, і всю розміщену їх суму на ринку він розглядає як дохідний актив, як інвестицію. Тому у своєму подальшому аналізі ми абстрагуємося від осідання частини заощаджень у грошових запасах [19, с.91].

3. Заощадження населення, що надійшли на грошовий ринок і не мобілізовані урядом для своїх потреб та не осіли в грошових запасах, мають бути позичені сектором "фірми" для інвестування.

Інакше на грошовому ринку виникне надлишок коштів, а на товарних ринках (на ринку продуктів передусім) - відсутність попиту на товари. Неінвестовані заощадження неминуче викличуть кризу збуту, скорочення

виробництва, зниження доходів і заощаджень у секторі "сімейні господарства". У нереалізованих товарних запасах будуть "заморожені" значні капітали [15, с.180].

Отже, трансформація заощаджень в інвестиції залежить від створення сприятливого середовища у сфері економіки та соціально-економічного розвитку країни. Однак збільшення рівня заощаджень та інвестицій в економіці України не повинно стати самоціллю, тим паче, що номінальне збільшення обсягів заощаджень не гарантує економічного успіху.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАОЩАДЖЕНЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Структура заощаджень в Україні

Традиційно економісти визначають заощадження як «частину доходу, яка залишається після сплати податків і не споживається» [16, с. 106]. Також заощадження є однією із складових теорії Дж. Кейнса: «в будь-якому новому прирості сукупних доходів частка заощаджень зростає випереджальними темпами порівняно із часткою, яка споживається, а, отже, забезпечується основа майбутніх інвестицій» [11].

Поведінкові мотиви домогосподарств зумовлюють формування їх заощаджень в організованій та неорганізованій формах (Додаток Б).

Наявність та ефективність організованих заощаджень значною мірою залежить від рівня розвитку та стабільності фінансово-кредитної системи, довіри до неї, різноманітності та дохідності фінансових інструментів, а також від рівня фінансової грамотності населення. Зважаючи на недостатню розвиненість національного небанківського ринку фінансових послуг, формуванням організованих заощаджень фізичних осіб, здебільшого, займається банківська система, яка є основним сектором ринкової фінансової інфраструктури.

Здійснення організованих заощаджень супроводжується взаємодією домогосподарств з різноманітними фінансово-кредитними установами, що обумовлює трансформацію заощаджень в інвестиційний потенціал для розвитку економіки. Проте не всі заощадження домогосподарств перетворюються на інвестиційні ресурси, тому нині українська економіка відчуває їх гострий дефіцит [13, с.203].

На жаль, в Україні інвестиційний потенціал населення не задіяний повною мірою. На думку експертів, більше 70 % фінансових коштів від національного обсягу заощаджень фізичних осіб нагромаджується за межами

кредитно-ощадної системи. Значна їх частина зберігається у формі неорганізованих готівкових заощаджень, які не потрапляють до фінансових інститутів. Заощадження у готівковій формі зменшують споживчі витрати населення, сукупний попит та негативно позначаються на сукупній пропозиції, оскільки перебувають поза межами інвестиційного процесу.

За результатами опитування населення щодо його поведінки у сфері заощаджень:

- 33 % громадян взагалі не тримають заощадження в банках;
- 49 % – мають незначну частину організованих заощаджень;
- 7 % – вкладають половину своїх заощаджень у банківські інструменти;
- 11 % – тримають більшу частину своїх заощаджень в банках [21, с.156].

Зміни обсягу депозитів домогосподарств впродовж 2014-2018 рр. демонструє таблиця 2.1. Незважаючи на зростання загального обсягу депозитів протягом аналізованого періоду, депозити домогосподарств у 2015 році, у порівнянні з 2014 роком скоротилися на 7,2 млрд. грн., а починаючи з 2016 року відновилися тенденція до їх зростання в абсолютному вираженні. Разом з тим, частка депозитів домогосподарств у загальному їх обсязі характеризується стійкою тенденцією до зниження: з 62% у 2014 році до 55% у 2017 році. Втім у 2018 році спостерігається незначне підвищення – на 2%.

Таблиця 2.1

Динаміка обсягу депозитів в 2014-2018 рр., млн грн

Показники	2014	2015	2016	2017	2018
Загальний обсяг депозитів, з них:	675,1	716,7	793,5	898,8	932,9
Депозити домогосподарств	418,1	410,9	444,7	495,3	530,3
Частка депозитів домогосподарств у загальному обсязі, %	62	57	56	55	57

Джерело: складено автором на основі даних [7].

Отже, сьогодні громадяни України з пересторогою ставляться до депозитної та кредитної політики банків і, тому, неохоче спрямовують свої заощадження до цих фінансових установ, а 63% населення взагалі немає

можливості заощаджувати (дод. В). Внаслідок зменшення реальних доходів населення, збільшення споживання, вимушеного переселення, лікування та реабілітації постраждалих у військовому конфлікті, необхідності надання матеріальної допомоги домогосподарствам, які опинилися у скрутному становищі, а також – переміщення окремими домогосподарствами активів у зарубіжні країни, частка чистих заощаджень у наявних доходах домогосподарств за останні 5 років значно скоротилася.

Для визначення важливості перетворення заощаджень населення у інвестиції для розвитку економіки порівнюємо їх величину з такими макроекономічними показниками, як ВВП, доходи державного бюджету та його видатки (рис. 2.1).

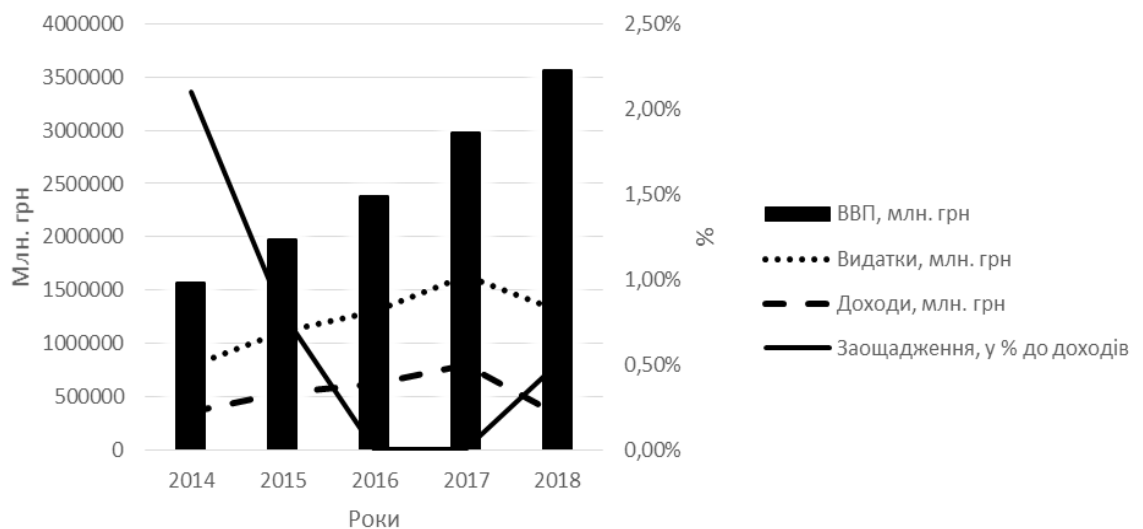

Рис. 2.1. Співвідношення між приростами заощаджень домогосподарств та макроекономічними показниками

Джерело: складено автором на основі даних [9].

Як свідчать дані рисунку 2.1, впродовж 2014-2018 років відсоткова частка заощаджень у доходах населення зменшувалася. Так, якщо у 2014 році вони становили близько 31 млрд. грн. (2,1% до доходів), то у 2015 році обсяг заощаджень населення становив майже 13 млрд. грн (0,8 % до доходів). Починаючи з 2016 року спостерігається від’ємний приріст заощаджень: у 2016 році – на 17,9 млрд. грн., а в 2017 році – майже на 69 млрд. грн., що свідчить

про виснаження ресурсів домогосподарств. Зростання заощаджень до 0,5% спостерігається у 2018 році.

Таке стрімке зменшення заощаджень зумовлене нестабільною політичною та соціально-економічною ситуацією в країні. Загалом, заощаджувальна поведінка домогосподарств на сучасному етапі розвитку економіки України характеризується такими особливостями:

- зростанням обсягу неорганізованих заощаджень (переважно в іноземній валюті);
- спрямуванням заощаджень на придбання майна довготривалого користування (квартири, машини тощо);
- слабким розвитком порівняно нових способів інвестування заощаджень (інститутів спільного інвестування, пайових інвестиційних фондів тощо);
- незначним обсягом заощаджень, розміщених у цінних паперах;
- впливом економічної та політичної ситуації в країні [28].

2.2. Динаміка та темпи інвестицій в Україні

Потенціал домогосподарств у інвестиційній діяльності в Україні недооцінений, незважаючи на те, що це є одним із найважливіших факторів розвитку реального сектора економіки.

Під інвестиціями розуміють довгострокові цільові вклади, що здійснюються державними і недержавними інвесторами і передбачають отримання прибутку.

Таблиця 2.2 демонструє динаміку інвестицій за джерелами їх фінансування протягом 2014-2018 років. Як свідчать дані таблиці, сумарний обсяг інвестицій впродовж вказаного періоду має тенденцію до зростання. Найбільш вагому частку в структурі джерел фінансування інвестицій становлять власні кошти підприємств, близько 70%. Наступну позицію займають кошти населення, які у вигляді заощаджень, на фінансовому ринку трансформуються у реальні інвестиції. Не менш важливим джерелом інвестицій

являються кредити банків та інших позик, частка яких впродовж 2014-2018 рр. зростала та становила приблизно 7-8%.

Таблиця 2.2

Динаміка інвестицій за джерелами фінансування

	2014	2015	2016	2017	2018
Усього, млн грн:	219 420	273 116	359 216	448 462	578 726
кошти державного бюджету, частка у %	2 738,7 1,3%	6 920 2,5%	9 264 2,6%	15 295 3,4%	22 814 3,6%
кошти місцевих бюджетів, частка у %	5 918,2 2,8%	14 260 5,2%	26 817 7,5%	41 566 9,3%	50 356 8,7%
власні кошти підприємств, частка у %	154 629 70,6%	184 351 67,5%	248 770 69,3%	310 062 69,1%	409 586 68,7%
кредити банків, частка у %	21 739 9,8%	20 740 7,6%	27 106 7,6%	29 589 6,6%	44 825 7,5%
кредити іноземних інвесторів частка у %	5 639,8 2,5%	8 185 3%	9 831 2,7%	6 206 1,4%	1 796 3%
кошти населення, частка у %	22 064 10%	31 985 11,7%	29 933 8,3%	32 803 7,3%	34 646 6%
інші джерела, частка у %	6 690 3%	6 675 2,5%	7 496 2%	12 941 2,9%	14 705 2,5%

Джерело: складено автором на основі даних [8].

Серед основних напрямів інвестування вільних коштів населення варто виділити малий бізнес або приватне підприємництво. Частіше за все, така діяльність існує за рахунок оформлення кредитів, адже банківські кредити є одним із джерел інвестицій, а банки долучаються до акумуляції коштів населення і пропонують великий спектр продуктів і послуг, таких як: операції з державними цінними паперами, операції з облігаціями, операції з векселями, операції з акціями.

Кредитна політика тісно пов'язана з депозитною політикою, адже шляхом акумулювання грошових нагромаджень, збережень, доходів юридичних та фізичних осіб, банки перетворюють їх у позичковий капітал. Саме вкладні кошти становлять одну з найбільш вагомих частин у формуванні банківської ресурсної бази [22].

У таблиці 2.3 відображена динаміка обсягу депозитів упродовж 2014-2018 років та їх співвідношення в національній та іноземній валютах.

Проаналізувавши дані таблиці, бачимо, що обсяг депозитних вкладів домогосподарств у національній валюті у 2018 році зріс майже до 53,3 млрд грн. Починаючи з 2017 року, при формуванні заощаджень українці надавали перевагу вкладам у національній валюті. Обсяг гривневих депозитів населення у платоспроможних банках за останній рік збільшився на 4%, в той час як в іноземній валюті відбулося зниження обсягу депозитів на 4%.

Таблиця 2.3

Динаміка обсягу депозитів у національній та іноземній валютах
впродовж 2014-2018 рр.

	Усього	У тому числі		Суб'єкти господарювання		Домашні господарства	
		у нац валюті	в іноземній валюті	у нац валюті	в іноземній валюті	у нац валюті	в іноземній валюті
2014	675 093	365 454	309 638	169 864	90 085	195 132	216 249
2015	716 728	391 911	324 817	203 260	109 224	188 217	210 026
2016	793 475	426 418	367 056	228 318	129 675	197 366	232 274
2017	898 844	490 971	407 872	255 587	148 104	234 985	237 255
2018	932 967	540 683	392 284	271 798	136 421	268 282	233 444

Джерело: складено автором на основі даних [7].

На нашу думку, ключовою причиною нинішнього відтоку депозитів у іноземній валюті є не депозитна, а кредитна сфера. На даний час банки мало кредитують в іноземній валюті. Не існує ринку валютних позик фізичним особам, а можливості кредитування підприємств у іноземній валюті на сьогоднішній день суттєво обмежені ринковими реаліями. Внаслідок цього банки не потребують великих обсягів нових депозитів в іноземній валюті і демотивують вкладників низькими ставками.

Слід зауважити, що процес інвестицій на грошовому ринку значною мірою залежить від психологічних особливостей його учасників. Багатьом із них достатньо важко відмовитися від поточного споживання заради майбутнього збільшення доходу. У зв'язку з цим виділяють 7 етапів у процесі прийняття домогосподарствами інвестиційних рішень (Додаток Г).

При дослідженні інвестиційних можливостей домогосподарств України необхідно також розглядати такі індикатори як: інвестиційні мотиви, джерела

інвестування, нагромаджений потенціал та економічна основа його формування у порівнянні з розвиненими країнами (рис.2.2).

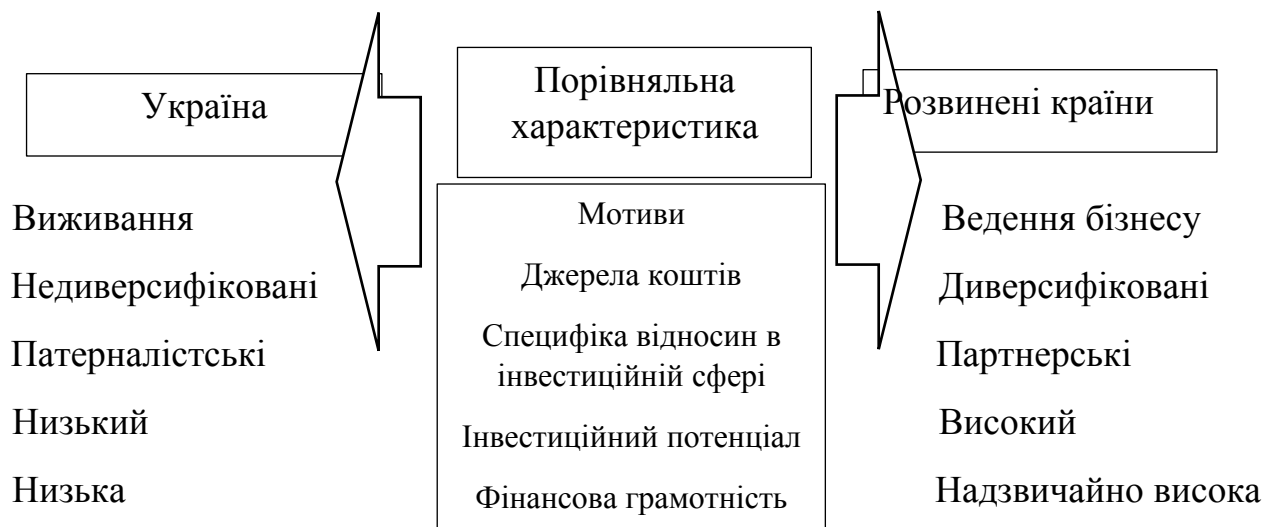

Рис.2.2. Аналіз інвестиційної поведінки домогосподарств

Джерело: складено автором на основі [19]

Отже, вітчизняні домогосподарства стають дедалі активнішими заощадниками, а також потенційними інвесторами національної економіки, вкладаючи тимчасово вільні кошти у різні фінансові інструменти.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАОЩАДЖЕНЬ В ІНВЕСТИЦІЇ

3.1. Проблеми заощаджень та інвестицій на грошовому ринку

Сучасна економічна ситуація в Україні зумовлює зміни у співвідношенні заощаджень та інвестицій, спрямовані на підвищення результативності господарювання всіх суб'єктів суспільного виробництва, а також на інтенсифікацію процесу відтворення. Йдеться про те, щоб в усіх суб'єктів господарювання за допомогою економічних регуляторів заощадження більш результативно впливало на зайнятість робочої сили, раціоналізувало попит, а фонд інвестицій дедалі більше використовувався на розширення того виробництва, яке повніше покриватиме зростаючий попит. Підвищення попиту стимулює вкладення інвестицій, а це сприяє зростанню вітчизняної економіки.

По-перше, на руках у населення все ще залишаються значні суми. За оцінками експертів Асоціації українських банків поза банківською системою перебуває 500-700 млрд грн.

По-друге, створення необхідних умов в країні для формування інвестиційного потенціалу всіх суб'єктів ринку та його реалізація, в свою чергу, буде сприяти відновленню та стабілізації розвитку економіки.

Основними проблемами, які необхідно розв'язати з метою підвищення ролі заощаджень у зростанні національної економіки, є:

- відновлення довіри населення до банків, яка б дозволила фінансовим ресурсам громадян, що таки потрапляють у банки, стати повноцінними інвестиціями, позаяк значну частку кредитів їх розпорядники спрямовують на короткотермінові проекти;

- спрощення структури фінансових активів населення. Адже якщо в розвинених країнах найбільші частки приросту заощаджень фізичних осіб

припадають на корпоративні цінні папери та страхові фонди, то в Україні їх спрямовують на депозитні рахунки комерційних банків або кредитування житлового будівництва;

- розвиток фондового ринку та ринкового середовища в орієнтації до залучення заощаджень населення та господарюючих суб'єктів [12, с.115].

Інвестиційний потенціал населення України досить високий, проте він практично не використовується, оскільки заощадження населення не залучені повною мірою в інвестиційний процес країни. Цілком очевидно, що залучення навіть невеликої частини цих коштів у вигляді інвестицій в економіку країни здатне радикально змінити макроекономічну ситуацію.

В зв'язку з цим, розвиток ринку заощаджень, як соціально-економічного механізму мобілізації грошових накопичень населення і трансформації їх в інвестиції для реального сектора економіки, є пріоритетним завданням української економіки

До основних факторів, що стримують розвиток інвестиційної активності слід віднести:

– неконкурентний рівень заробітних плат, низький рівень оплати праці висококваліфікованих робітників у порівнянні із роботою яка не потребує особливих навичок і знань, найнижча серед європейських країн вартість робочої сили;

– відсутність справедливої пенсійної системи, яка б забезпечувала високий рівень життя, адекватний трудовому внеску громадянина; – високий рівень тінізації економіки на всіх рівнях, велика кількість шахраїв, які позиціонують себе як інвестиційні компанії;

– збереження значних заощаджень домогосподарств поза межами банківської системи;

– практично повна недовіра небанківських структур, які б забезпечували швидке залучення вільних коштів в економічний обіг;

– несформованість у населення ментальності інвестора вітчизняної економіки, відсутність мотивації до інвестування [5, с.271].

Ще одним суттєвим недоліком інвестиційної активності в Україні є надзвичайно високий рівень корупції. Вважається, що коли річний рівень ВВП на душу населення нижче 8 тис. дол., то така держава не може бути не корумпованою. В Україні ж, за всіма підрахунками (враховуючи всі соціальні пільги та виплати), цей показник складає не більше 5 тис. дол. [9, с. 29].

Оскільки інвестиційний клімат будь-якої країни визначається, в першу чергу, стабільністю її економічної та політичної ситуації, цілком зрозумілим є той факт, що Україну визнано однією з найризикованіших країн Східної Європи щодо вкладання інвестицій. Це обумовлено такими негативними чинниками [8, с. 101; 10, с. 64]:

- неефективною економічною (і зокрема інвестиційною) політикою держави, про що свідчить тривалий процес "проїдання" основного капіталу та небажання багатьох суб'єктів господарювання працювати в легальному бізнесі;
- наявністю істотних диспропорцій розвитку інвестиційної сфери як похідного елемента інвестиційної схеми часів СРСР;
- низькою привабливістю інвестиційного клімату внаслідок правової нестабільності, низької ефективності господарювання (особливо у сфері матеріального виробництва), корупції та неадекватного податкового тиску на товаровиробника;
- неефективною амортизаційною політикою, що має податкове підґрунтя, а не орієнтир на довгострокову перспективу розвитку економіки;
- недостатнім рівнем розвитку комунікацій та інфраструктури інвестиційного ринку;
- нераціональною виконавчою дисципліною в органах влади та управління;
- низькою платоспроможністю більшості населення та кризою неплатежів;
- неврегульованістю земельних правовідносин та відсутністю цивілізованого ринку землі в Україні, що звужує ефективне використання

інвестиційних ресурсів, особливо при реалізації спільних з нерезидентом вкладень;

- нерозвиненістю банківської діяльності, страхового ринку та інвестиційних фондів;

- відсутністю програми налагодження ефективного співробітництва із стратегічними іноземними партнерами, небажанням допускати іноземних інвесторів до участі у рентабельних проектах і приватизації [5, с.275].

3.2. Перспективи розвитку заощаджень та інвестицій в механізмі грошового ринку

Зростання інвестиційних можливостей в Україні стримується низкою проблем, однак вдалося встановити, що є позитивні зрушення на шляху до переформатування домогосподарств у активного стратегічного інвестора. Крім того, така діяльність позитивно вплине на фактори, що призводять до зменшення тіньової економіки.

Наявність та розмір організованих заощаджень домогосподарств, як джерела кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків, значною мірою залежать від соціально-економічної та політичної ситуації в країні. Система заходів, спрямована на підвищення довіри до фінансово-кредитного сектора національної економіки, повинна забезпечити виконання таких завдань:

1. Стабілізація курсу національної грошової одиниці шляхом збільшення обсягів золотовалютних резервів та поступової лібералізації валютних обмежень, запроваджених у 2014 – 2015 рр. з метою стабілізації ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках.

2. Підвищення ефективності роботи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб щодо своєчасного відшкодування депозитів проблемних банків. Із метою активізації залучення заощаджень населення у банківську систему доцільним видається поступове підвищення гарантованої суми відшкодування вкладів.

3. Зниження рівня інфляції. Перевищення рівня інфляції над рівнем відсоткових ставок за депозитами є одним із чинників недовіри до банків з боку вкладників. Вплив монетарних чинників розвитку інфляції можна знизити за рахунок мінімізації грошової емісії, зниження рівня доларизації економіки та зменшення ставки рефінансування НБУ.

4. Збільшення статутних фондів комерційних банків до 2024 року шляхом реалізації програми докапіталізації, затвердженої НБУ. Це дасть змогу банкам забезпечити достатній запас фінансової стійкості, а також допоможе очистити вітчизняну банківську систему від кептивних, схемних та неактивних банків.

Варто зауважити, що крім основних і найбільш дієвих програмних заходів щодо ефективного управління заощадженнями, з метою суттєвого збільшення обсягів як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій потрібно розробляти додаткові заходи, серед яких можна виділити такі:

- суттєве поліпшення організаційних, правових та економічних умов в Україні;
- розробку правових актів, направлених на недопущення порушень прав інвесторів;
- створення умов щодо ефективного формування фінансових ресурсів для подальшого їх інвестування у галузі економіки, які потребують інвестиційних коштів;
- забезпечення послідовності, прозорості та відкритості процесів приватизації державного майна;
- проведення послідовної політики щодо активізації організаційного та інформаційного забезпечення залучення інвестиційних ресурсів;
- стимулювання процесів укладання угод щодо розподілу продукції;
- проведення заходів щодо активізації інвестиційної діяльності банківських та небанківських установ, особливо небанківських, які інвестують свої кошти у розвиток малого та середнього бізнесу;
- надання дієвої державної підтримки розвитку депресивних територій тощо [27].

Запровадження розглянутих вище напрямів формування державної стратегії інвестиційної діяльності дає можливість стверджувати, що вони охоплюють досить важливе коло питань і їх реалізація дозволить суттєво поліпшити інвестиційне середовище зокрема і позитивно вплине на економічний розвиток держави в цілому.

Для України пріоритетним є визначення шляхів подолання цих явищ, що можна зробити, зокрема, за допомогою використання зарубіжного досвіду. Можна виділити такі шляхи залучення зарубіжного досвіду у поліпшенні ощадно-інвестиційного потенціалу домогосподарств:

- розгляд проблеми низького рівня заощаджень на загальнодержавному рівні та прийняття відповідних рішень;
- підвищення ролі фондового ринку;
- випуск широкого спектру державних цінних паперів, доступних для різних верств населення;
- впровадження дієвих програм недержавного пенсійного страхування; – зниження оподаткування стосовно інвестиційної діяльності домогосподарств; – популяризація серед населення інформації про ощадно-інвестиційні інструменти;
- формування системи гарантованого захисту інвестицій домогосподарств;
- підвищення фінансової грамотності населення [14, с.405].

Насамкінець, варто зазначити, що незважаючи на складність фінансово-економічної ситуації в Україні існують об'єктивні передумови для активізації заощаджувальної поведінки домогосподарств. Вони передбачають підвищення рівня ефективності державного регулювання економічної та соціальної сфер, створенням дієвої системи захисту інтересів фізичних осіб, готових вкладати свої заощадження в інструменти вітчизняного фінансово-кредитного ринку. За таких умов, управління організованими заощадженнями домогосподарств фінансово-кредитними установами дозволить забезпечити інвестиційні потреби національної економіки та підвищення рівня життя населення.

ВИСНОВКИ

В економічному житті суспільства явища заощаджень та інвестицій відіграють дуже важливу роль у збалансуванні грошового обороту, а також попиту і пропозиції на грошовому ринку.

Рух заощаджень та інвестицій відбиває різні аспекти однієї з особливостей руху капіталу між секторами. Ця особливість полягає в тому, що відбувається рух фінансових фондів від виробників споживчих товарів до виробників інвестиційних товарів.

Інвестиції – це вкладення у капітал, тобто видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ. Заощадження – це кошти, які тимчасово вивільнюються з процесів виробництва і споживання. Найпоширенішими формами заощаджень є нагромадження у вигляді готівки, внесків у банки, придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів. Отже, заощадження є джерелом фінансово-інвестиційних ресурсів. Це означає, що у підсумку роль фінансових обмежень інвестицій відіграють заощадження. В будь-якій економіці заощадження дорівнюють тій частині наявного доходу, яка залишається після здійснення витрат на споживання.

На різних фазах розвитку об'єктивна потреба економіки у нагромадженнях, тобто в інвестуванні, суттєво змінюється, а грошові заощадження мають свої закономірності, вони є більш стабільними і не обов'язково відповідають тому, що є необхідним для інвестування. Інвестиції та заощадження справляють вирішальний вплив на формування темпів економічного зростання і добробуту населення країни, що, у свою чергу, безпосередньо пов'язане із забезпеченням оптимального співвідношення між нагромадженням і споживанням.

Грошові заощадження населення, що зберігаються безпосередньо у населення готівкою у національній та іноземній валютах є неорганізованими. Частина неорганізованих заощаджень населення може набувати натуральної форми через вкладання їх у товари тривалого користування. Найбільш

розповсюдженою формою заощаджень є використання частини доходу для створення накопичень у вигляді готівкових грошей чи вкладів в банках або для придбання цінних паперів.

На тлі світового досвіду механізм трансформації заощаджень населення в потужний інвестиційний ресурс України знаходиться на початковому етапі формування як внаслідок невисокого рівня одержуваних населенням доходів, так і внаслідок недостатнього розвитку відповідних фінансових структур, їх нерівномірної локалізації в регіонах.

Отже, заощадження є однією з важливих ланок в управлінні інвестиційними процесами. За нинішніх умов саме вони можуть стати важливим інструментом для підвищення економічного розвитку. Проте для ефективного залучення тимчасово вільних коштів населення в інвестиційний процес необхідно виробити принципи державної політики, заснованої на довгостроковій взаємодії основних його учасників: домогосподарств, виробників і держави та відновити рівень довіри власного народу до фінансовокредитних інститутів, політики уряду. Функціонуючий нині механізм українського ринку, зокрема механізм грошового ринку, не здатний повною мірою самостійно забезпечити нагромадження необхідних заощаджень. Активізація цього процесу вимагає державної підтримки стимулюючих умов залучення в обіг заощаджень усіх господарюючих суб'єктів і населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адалик Б. П. Національний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Тернопіль, 2015. 278 с.
2. Ватаманюк О. В. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 536 с.
3. Версаль Н. І. Особливості формування депозитних ресурсів банками України. *Фінанси України*. Київ, 2009. 95 с.
4. Вишивана Б. М. Теоретичні аспекти класифікації ризиків інвестиційної діяльності. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2009. № 1. С. 62–67.
5. Вядрова І., Добровольська О. Система додаткового страхування вкладів як чинник зростання ресурсного потенціалу вітчизняних банків. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1 (175). С. 268–276.
6. Грошово-кредитна статистика. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish/> (дата звернення: 25.11.2019).
7. Депозити домашніх господарств. *Статистичний бюлетень Національного банку України*. 2018. URL: http://www.bank.gov.ua/statist/Electronic_bulletin (дата звернення: 01.12.2019).
8. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2019)
9. Доходи та витрати населення України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/gdn/dvn/dvn_u/arh_dvn2018.html (дата звернення: 18.11.2019).
10. Дорофєєва Н.В. Організаційно-правові чинники залучення коштів населення в банківську систему. Матеріали наук.-практ. конф., 19 лютого 2016 р. Київ, 2003. С. 206 – 209.
11. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Антология экономической классики. М.: Эконов, 1992. Т. 2. 498 с.

12. Кізима Т.О. Заощадження домогосподарств : світовий досвід і вітчизняні реалії: монографія. Київ, 2013. 176 с.
13. Кізима Т.О. Заощадження домашніх господарств: сутнісно-теоретичні та класифікаційні аспекти. Формування ринкових відносин в Україні. 2010. № 10 (113). С. 200–206.
14. Кошонько О. В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 399 – 406.
15. Крупа В.Р. Формування заощаджень домогосподарств та їх вплив на соціально-економічний розвиток країни. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2013. Вип.1. С. 178–181.
16. Макконнелл К., Брю С. *Економікс: принципи, проблеми и политика* / пер. с англ. 11-го изд. К.: Хагар-Демос, 1993. Т. 1. С. 106 – 210.
17. Нагайчук В.В. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій в національну економіку : монографія. Київ, 2014. 203 с.
18. Національний банк України. URL : <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2019).
19. Одінцева Т.М. Заощадження населення як джерело інвестиційних ресурсів української економіки. *Бізнес Інформ*. 2014. Вип. 7. С. 89–92.
20. Пасажко Т.С. Шляхи вдосконалення фінансового механізму трансформації заощаджень населення в інвестиційні ресурси економіки. *Інвестиції : практика та досвід*. 2015. Вип. 10. С. 85–89.
21. Примостка Л., Шевалдіна В. Заощадження населення України: формування та залучення в банки : монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 234 с.
22. Про банки і банківську діяльність : Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T002121.html (дата звернення: 30.11.2019).
23. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 3 лютого 2012 р. № 4452-VI.

- URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (дата звернення: 30.11.2019).
24. Роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі України в контексті глобалізації : веб-сайт. URL : http://lib.uabs.edu.ua/library/28_01_04.pdf. (дата звернення: 08.11.2019).
25. Савлук М. І. Гроші та кредит : підручник. Вид. 6-те, переробл. і допов. Київ : КНЕУ, 2011. 589 с.
26. Сидорова А., Коваленко А. Доходи та витрати населення: статистичне оцінювання, моделювання та прогнозування. Фінанси, облік, банки. 2017. № 1 (22). С. 154–162.
27. Тертична Н.В. Удосконалення механізму формування депозитної політики в банках України. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 12.10.2019).
28. Фінанси домогосподарств в Україні: веб-сайт. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2015/26.pdf. (дата звернення: 08.11.2019).

ДОДАТКИ

Принципи структуризації грошового ринку

Форми поведінкових мотивів

Додаток В

Доходи і витрати населення (деталізовано)

	2014	2015	2016	2017	2016 до 2017, у %
ДОХОДИ	1516768	1772016	2051331	2652082	129,3
заробітна плата	615022	709590	898326	1209097	134,6
прибуток та змішаний дохід	254307	323506	378213	477854	126,3
доходи від власності (одержані)	85114	80035	75452	78673	104,3
соціальні допомоги та поточні трансферти	562325	658885	699340	886458	126,8
ВИТРАТИ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ	1516768	1772016	2051331	2652082	129,3
придбання товарів та послуг	1316757	1568173	1840262	2359985	128,2
доходи від власності (сплачені)	23495	18583	15564	21561	138,5
поточні податки на доходи, майно	145736	154187	182914	239898	131,2
нагромадження нефінансових активів	2912	-2117	-5481	-32060	×
приріст фінансових активів	27868	33190	18072	62698	346,9
НАЯВНИЙ ДОХІД	1151656	1362599	1582293	2008278	126,9
Реальний наявний дохід, % до попереднього року	88,5	79,6	102,0	110,9	×

Додаток Г

Етапи прийняття інвестиційних рішень

Пор. №	Характеристика етапу
1 етап	Формування основних інвестиційних цілей з метою отримання максимального прибутку від вкладання коштів
2 етап	Проведення детального аналізу бюджету домогосподарств та формування обсягу заощаджень
3 етап	Визначення альтернативних можливостей інвестування заощаджень та аналіз фінансових результатів для їх реалізації
4 етап	Оцінка ймовірних фінансових ризиків від вкладання коштів (за допомогою економіко-математичних методів)
5 етап	Аналіз дохідності інвестицій при визначеному рівні фінансових ризиків
6 етап	Вкладання коштів у вибрані домогосподарствами фінансові активи
7 етап	Забезпечення аналізу ризиків, дохідності та ліквідності вкладень домашніх господарств та внесення коректив при необхідності